

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років

«Дитина»

відповідно
до Базового компонента
дошкільної освіти

Міністерство освіти і науки України
Київський університет імені Бориса Грінченка

**Методичні рекомендації
до Освітньої програми для дітей
від 2 до 7 років
«ДИТИНА»**

УДК 373.2.011(073)

ББК 74.100

М54

Рекомендовано Вченю радою Київського університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 3 від 31.03.2016 р.)

Науковий керівник проекту:

В.О. Огнєв'юк, ректор Київського університету імені Бориса Грінченка,
доктор філософських наук, професор, академік НАПН України.

Науковий редактор:

Г.В. Бєленька, заступник директора з наукової роботи Педагогічного
інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор педагогічних наук, професор.

Авторський колектив: Г.В. Бєленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна, Ю.О. Волинець, Н.В. Гавриш, Л.В. Гаращенко, Н.М. Голота, О.А. Іваненко, О.О. Ліннік, О.В. Коваленко, О.Д. Літіченко, О.В. Мартинчук, М.А. Машовець, Н.І. Мельник, О.А. Половіна, Н.Б. Сиротич, Г.В. Смольникова, О.О. Стаєнна, І.Є. Товкач.

Рецензенти: С.М. Курінна, завідувач кафедри дошкільної освіти Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет», доктор педагогічних наук, професор; Л.М. Бойко, завідувач ДНЗ № 590 Оболонського району м. Києва.

Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей
М54 від 2 до 7 років «Дитина» / наук. кер. проекту В.О. Огнєв'юк ;
наук. ред. Г.В. Бєленька ; авт. кол.: Г.В. Бєленька, О.Л. Богініч,
В.М. Вертугіна та ін. — К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. — 352 с.
ISBN 978-617-658-017-1

Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина», рекомендованої МОН України (лист № 1/11-16163 від 09.11.2015 р.), є складовою нового методичного комплекту для дошкільних навчальних закладів та батьків дошкільнят. У виданні розкрито концептуальний підхід до побудови освітньої роботи із сучасними дітьми дошкільного віку; представлено методи і прийоми реалізації завдань кожної освітньої лінії, надано зразки варіативних форм організації взаємодії дітей з іншими учасниками освітнього процесу. Використовуючи методичні рекомендації, педагоги та батьки дошкільнят зможуть успішно формувати особистість дитини, забезпечивши їй комфортне, інтелектуально та емоційно насичене життя у період дошкільного дитинства. Методичні рекомендації зорієнтовано на втілення основних положень Базового компонента дошкільної освіти України (2012 р.) та завдань Освітньої програми «Дитина».

Для педагогів дошкільних навчальних закладів, приватних педагогів (гурverнерів), батьків, студентів, аспірантів та викладачів педагогічних навчальних закладів.

УДК 373.2.011(073)

ББК 74.100

ISBN 978-617-658-017-1

© Г.В. Бєленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна [та ін.], 2016

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2016

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

.....

Методичні рекомендації укладено відповідно до розділів Освітньої програми «Дитина» з урахуванням пріоритетів освітньої діяльності сучасних дошкільних навчальних закладів. Видання містить методичні поради та практичні розробки, що сприяють реалізації освітніх завдань Програми, утворюючи з нею єдиний програмно-методичний комплект.

Оскільки сама Програма побудована за лініями Базового компонента дошкільної освіти — Державного стандарту дошкільної освіти України (редакція 2012 р.), методичними рекомендаціями до неї можуть користуватися, крім педагогів, які працюють за цією Програмою, всі, хто хоче поглибити й удосконалити свої знання з питань організації виховання і навчання дітей раннього і дошкільного віку, отримати професійну підтримку в цій складній діяльності. Автори адресують свої методичні рекомендації не лише педагогам, але й батькам, розглядаючи їх як активних і відповідальних учасників освітнього процесу. Батькам доступною мовою повідомляють про основні аспекти освітньої роботи з дітьми певного віку в умовах родини. Увагу ж педагогів зосережують на двох основних моментах: вирішенні освітніх завдань у різних формах організації діяльності дітей та навчально-методичному забезпеченні самостійної діяльності дітей у розвивально-му середовищі груп.

Структурна організація посібника, що містить методичні рекомендації, охоплює всі освітні лінії відповідно до змісту Програми.

Звертаємо увагу на те, що всі розділи подано за єдиним принципом побудови Освітньої програми, тобто за віковими групами: «Перша молодша група “Крихітки” (третій рік життя)», «Друга молодша група “Малята” (четвертий рік життя)», «Середня група “Чомусики” (п’ятий рік життя)», «Старша група “Фантазери-мрійники” (шостий рік життя) та «Дослідники» (сьомий рік життя)». У старшій групі об’єднано рекомендації щодо роботи з дітьми шостого і сьомого років життя.

За європейськими стандартами в дошкільному віці виокремлюють лише молодший і старший дошкільний вік. В українських дошкільних закладах — ще й дітей середнього дошкільного віку (п'ятого року життя). Тож, намагаючись відповісти європейським вимогам, прагнемо водночас не порушувати українські традиції і подаємо методичні рекомендації для роботи з дітьми кожної вікової групи.

За кожною віковою групою інформація подається трьома блоками: «Дитина — родина» (методичні рекомендації щодо реалізації виховних і навчальних завдань в умовах родинного виховання), «Дитина — вихователь» (методичні рекомендації з реалізації програмових завдань в освітньому процесі дошкільного закладу), «Дитина — діти» (методичні поради з організації освітнього середовища, сприятливого для вирішення освітніх завдань, і рекомендації щодо стимулювання міжособистісних контактів вихованців у різних видах дитячої діяльності). Доожної з освітніх ліній автори пропонують читачам «Методичну скриньку», яка містить практичні матеріали, конкретні розробки планів-конспектів занять, дидактичних ігор, вправ, сценаріїв розваг тощо.

З огляду на специфіку організації різних форм інклюзивної освіти в системі роботи дошкільних закладів вбачається доцільним надання методичних рекомендацій щодо роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби. Ці рекомендації будуть корисними як педагогам, так і батькам таких дітей.

Крім методичних рекомендацій щодо роботи за сімома освітніми лініями, згідно з БКДО, автори дають поради стосовно варіативної складової, яка представлена чотирма напрямами: «Подорожуємо у світ англійської мови», «Комп’ютерна грамота», «Шахи», «Хореографія».

За останні роки в освітньому просторі України з’явилося достатньо сучасних посібників і методичних розробок для роботи з дітьми за різними напрямами дошкільної освіти, які автори Програми рекомендують застосовувати у роботі з дошкільнятами. Більшість з них мають гриф МОН України.

ЗМІСТ

Від авторів	3
Пояснювальна записка	7

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ДІТЬМИ ВІД ДВОХ ДО СЕМИ РОКІВ

Перша молодша група «Крихітки» (третій рік життя)

Особистість дитини	11
<i>Вікові особливості психічного розвитку дітей</i>	11
<i>Здоров'я та фізичний розвиток</i>	11
Мовлення дитини	19
Дитина в соціумі	26
Гра дитини	28
Дитина у природному довкіллі	30
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	35
Дитина у світі культури	38
<i>Образотворча майстерня</i>	38
<i>Музичний калейдоскоп</i>	41
<i>Театральна мозаїка</i>	42
<i>Літературна скринька</i>	44
Методична скринька вихователя дітей раннього віку	46

Друга молодша група «Малята» (четвертий рік життя)

Особистість дитини	61
<i>Вікові особливості психічного розвитку дітей</i>	61
<i>Здоров'я та фізичний розвиток</i>	61
Мовлення дитини	74
Дитина в соціумі	79

Гра дитини	83
Дитина у природному довкіллі	86
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	90
Дитина у світі культури	98
<i>Образотворча майстерня</i>	98
<i>Музичний калейдоскоп</i>	101
<i>Театральна мозаїка</i>	102
<i>Літературна скринька</i>	104
<i>Методична скринька вихователя дітей молодшої групи</i>	107
Середня група «Чомусик» (п'ятий рік життя)	
Особистість дитини	120
<i>Вікові особливості психічного розвитку дітей</i>	120
<i>Здоров'я та фізичний розвиток</i>	120
Мовлення дитини	135
Дитина в соціумі	141
Гра дитини	144
Дитина у природному довкіллі	146
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	152
Дитина у світі культури	160
<i>Образотворча майстерня</i>	160
<i>Музичний калейдоскоп</i>	164
<i>Театральна мозаїка</i>	167
<i>Літературна скринька</i>	169
<i>Методична скринька вихователя дітей середньої групи</i>	171
ВАРИТИВНА ЧАСТИНА БКДО	
Подорожуємо у світ англійської мови	315
Комп'ютерна грамота	327
Шахи	331
Хореографія	334
Рекомендована література	339
Авторський колектив «Методичних рекомендацій до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років “Дитина”»	347
Зміст	
Старша група «Фантазери-чарівники» (шостий рік життя),	
«Дослідники» (сьомий рік життя)	
Особистість дитини	180
<i>Вікові особливості психічного розвитку дітей</i>	180
<i>Здоров'я та фізичний розвиток</i>	181
Мовлення дитини	197
Дитина в соціумі	212
Гра дитини	217
Дитина у природному довкіллі	222
Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі	228
Дитина у світі культури	243
<i>Образотворча майстерня</i>	243
<i>Музичний калейдоскоп</i>	249

Театральна мозаїка .....

Літературна скринька .....

Методична скринька вихователя дітей старшої групи .....

ДТИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ .....

253

258

262

292